

Ὁρατίου ἢ αἱ πικρόχολοι διαθέσεις τοῦ Ἰουβενάκη, θιασώτου τῆς ἀρχαίας ῥωμαϊκῆς τραχύτητος! Τὰ φρενοκομεῖα ἦσαν ἀγνωστα τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καὶ ὁ ἀτυχῆς Βιλγάρδος καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης ἐπλήρωσε πολὺ ἀκριβῶς τὰς νοερὰς σχέσεις μετὰ τῶν Λατίνων ποιητῶν! Τὸ περίεργον ὁμῶς καὶ τὸ χαρακτηρίζον λίαν πιστῶς τὴν ἐκρυθμον ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων εἶνε ὅτι ἡ τόσον μωρὰ διδασκαλία τοῦ ἀτυχοῦς παράφρονος εὔρε πολυπληθεῖς ὀπαδοὺς καὶ προσηλύτους ἐν Ἰταλίᾳ! Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπαιξε κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκεῖνους. Ἡ τραχεῖα καὶ βάρβαρος τοῦ ἀνθρώπου φύσις ἀκόμη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸ πνεῦμα καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ παραγγέλματα τῆς χριστιανικῆς ἐπεικειᾶς καὶ ἀνεξικακίας. Οὐδ' ἡ ἰδέα τῆς προσεχοῦς συντελείας ἐπράυνε τὴν ψυχὴν τῶν διοικούντων τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀπειναντίας παρῶζυε τὸν σκληρὸν αὐτῶν ζῆλον καὶ ἕκαστος ἐσπευδεν ἀμειλίχτως, τοὺς ἀρετικοὺς καταδιώκων, νὰ ἐξασφαλίσῃται ἑαυτῷ τὴν εὐνοίαν τοῦ φοβεροῦ κριτοῦ. Καὶ δὲν προσέτρεχον εἰς μόνον τὰ πνευματικὰ ὄπλα. Διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου κατεστράφησαν οἱ ἐν Ἰταλίᾳ ὀπαδοὶ τοῦ Βιλγάρδου· ἀρετικοὶ τινες ἀναφανέντες ἐν Σαρδηνίᾳ καὶ πειραθέντες νὰ μεταδώσωσι τὰς ἐαυτῶν δοξασίας εἰς τοὺς ἐν Ἰσπανίᾳ πιστοὺς ἐξωλοθρεύθησαν μέχρις ἐνός καὶ πολλοὶ Μανιχαῖοι ἐκάησαν, μετὰ καρτερίας ἀξιοθαυμαστοῦ ἐμμεΐναντες ἐν ταῖς ἐαυτῶν πεποιθήσεσι καὶ ὑποστάντες γενναίως τὸ μαρτύριον².

Οὕτω πρὶν ἢ γένηται αἱματηρὰ ἡ σελήνη, τὸ αἶμα ἐφοίνισσε τὴν γῆν καὶ πρὶν ἢ τὸ οὐράνιον πῦρ καταστρέψῃ τὴν κτίσιν, αἱ πυραὶ τῶν μαρτύρων ἐπέχεον ἐπ' αὐτῆς ἀπαισίαν ἀναλαμπήν.

[Ἐπειτα τὸ τέλος.]

X. ANNINOF.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ αὐτοῦ καταστάσει

Ἡ νόησις ἀναπτύσσεται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἰς λίαν διάφορον βαθμὸν. Παρὰ τοῖς ἀγρίοις, ὡς παρὰ τοῖς πάλαι λαοῖς, αὕτη κεῖται ἐν ταπεινῇ καταστάσει. Ἐξοχος παρατηρητῆς, ὀμιλῶν περὶ τῶν Βοσχιμάνων, παρατηρεῖ ὅτι τὰ ὄντα ταῦτα οὐδέποτε κατέδειξαν ἐάν δύνανται νὰ σκεφθῶσιν ἢ οὐ. Μεταξὺ τῶν Κοροάδων τῆς Βρασιλίας μάτην τις ζητεῖ τὰς λέξεις, αἵτινες ἐκφράζουσι τὰς περὶ φυτῶν, ζῶων κττ. ἀφηρημένας ἰδέας. Οἱ Ἰνδιᾶνες τῆς Βρα-

σιλίας δὲν δύνανται ν' ἀριθμῶσιν ἐπέκεινα τῶν δύο. Οἱ Δαμάραϊ δὲν ἀριθμοῦσι πλέον τῶν τριῶν, ὅποταν δὲ θέλωσι νὰ ἐκφράσωσι τέσσαρα μεταχειρίζονται τοὺς δακτύλους, εἰς ἀληθῆ δ' ἀμνηχανίαν περιέρχονται, ὅποταν θέλωσι νὰ ἐκφράσωσιν ἀνώτερον τινα ἀριθμὸν.

Οἱ κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους βιώσαντες ἀγριοὶ οὐδαμῶς ὑπῆρξαν νοημονέστεροι τῶν νῦν· διότι γινώσκομεν ὅτι διητῶντο ἐν τοῖς σπηλαιόσι, κατεῖχον σκεύη λίθινα ἢ ἐκ κεράτων ἐλάφου, καὶ ἀγνωστα ἦσαν αὐτοῖς τὰ μέταλλα, ὡς καὶ γραφὴ τῆς οἰαδῆποτε.

Ἀφ' ἐτέρου καὶ τὰ ζῶα ἐκτελοῦσι πράξεις, τὰς ὁποίας δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὁρμηφύτους. Μεταξὺ τῶν ζῶων τούτων οἱ πίθηκοι μεταχειρίζονται ῥόπαλα κ' ἐξακοντίζουσι ῥάβδους, ξύλα ἀκανθώδη καὶ λίθους κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ὡς ἐπίσης θραύουσι διὰ λίθων τὰ κελύφη καρῶν κτλ. Ὁ Τρωγλοδύτης (Χιμπαντζῆς) κτίζει καλύβας κατ' οὐδὲν διαφερούσας ἐκείνων ἐν αἷς οἰκοῦσιν οἱ ἀγριοὶ. Ἡ νόησις τοῦ κυνὸς εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστῆ. Ἄλλ' ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τῶν ζῶων καὶ τῶν ἀγρίων ἀφ' ἐνός καὶ τῶν πεπολιτισμένων ἀνθρώπων ἀφ' ἐτέρου. Ὅποια ἀπόστασις μεταξὺ τῆς ἀμβλύτητος τῶν πρώτων καὶ τῆς διανοητικῆς δυνάμεως τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τοῦ Ναπολέοντος Α' καὶ τοῦ Γεωργίου Κυβιέρου! Ἄνθρωποι τινες ἔχουσι *ειδικὸν πνεῦμα*, λ. χ. ἄλλοι μὲν εἰς τὰ μαθηματικὰ, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ποίησιν, ἢ εἰς τὴν μουσικὴν, ἢ εἰς τὰς γλώσσας· παρόμοια δὲ πνεύματα ἀναφαίνονται συχνάκις καὶ ἐν προώρῳ ἡλικίᾳ.

Γλῶσσα. Τὸν ἀνθρωπον δύναται τις νὰ ἀποκαλέσῃ τὸ *ὀμιλοῦν ζῶον*, διότι μόνος αὐτὸς ἔχει σαφῆ διάλεκτον καὶ λέξεων ἀφθονοῦσαν. Παρατηρητέον ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἀγρίων εἶνε λίαν ἀπλή καὶ πτωχῆ. Οὕτω ἡ διάλεκτος τῶν Βεδάχων (*Beddah*) ἐν τῇ Κεϋλάνῃ περιέχει μόνον τὰς φράσεις ἐκεῖνας, αἵτινες ἀρκοῦσι πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἀπλουστέρων φυσικῶν ἀντικειμένων.

Ἐν τῇ ἀνθρωπολογικῇ σπουδῇ τῶν λαῶν λίαν ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ἐξετάσῃ τις τοὺς χαρακτηρισ, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει ἡμῖν ἡ γλῶσσα, ὅποταν δὲ βλέπωμεν δύο φύλα συμφωνοῦντα πρὸς ἀλλήλα, κατὰ τε τὴν φυσικὴν κατασκευὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν περὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν ἐνότητος. Οὐχ ἦττον εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦτον δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδεται μεγίστη σπουδαιότης, διότι γινώσκομεν ὅτι μετὰ αἰῶνων παρέλευσιν ἡ γλῶσσα τροποποιεῖται κ' ἐπαισθητῶς μεταβάλλεται, ἐνῶ τὸνναντίον τρσοῦτον ἀνεπαίσθητως καὶ βραδέως ἀλλοιοῦται ὁ ὄργανισμὸς, ὥστε ἐνομισθῆ ἀναλλοίωτος.

Ὅποταν δύο συζῶντα φύλα συμμιγνύονται

1. Henrion, Cours Histoire d'Ecclesiastique, Tom. XIX, p. 575.—Baronius, Annales Ecclesiastici.

2. Henrion, Cours d'Hist. Eccles. — Fleury Histoire Ecclesiastique, Tom. VIII, § 54-55.

ἀλλήλους, ὁ φυσικὸς τύπος ἀλλοιοῦται μὲν ἔνεκα τοιαύτης ἐπιμιξίας, ἀλλὰ μετὰ πολλὰς γενεὰς, ἐπανέρχεται εἰς τὸν ἀρχικὸν τύπον τοῦ ὑπερισχύοντος φύλου. Τὸ τοιοῦτον οὐδόλως συμβαίνει εἰς τὰς δύο γλώσσας αὐτῶν, διότι δύναται ν' ἀφανισθῇ ἡ τοῦ ὑπερισχύοντος φύλου καὶ νὰ ἐπιζήσῃ ἡ τοῦ ὑποχωρήσαντος.

Καίτοι ἡ φιλολογία δὲν παρέχει τῷ ἀνθρωπολόγῳ μεγίστης σπουδαιότητος ἐνδείξεις, οὐδὲν ἤττον καθίσταται ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἱστορικὴν μελέτην τῶν φυλῶν. Μόνη ἡ φιλολογία δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἀνθρωπολόγον ὅπως ἀνιχνεύσῃ, μετὰ πολλῶν αἰῶνων παρέλευσιν, τὰς ὁδοὺς τὰς ὁποίας φύλόν τι διέτρεξε κατὰ τὰς μετοικήσεις αὐτοῦ, καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα φύλα, μεθ' ὧν ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν.

Συγγραφεὺς τις θεωρεῖ τὴν γλῶσσαν ὡς τὴν μόνην βᾶσιν τῆς ταξινομήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ὑπερβολή. Εἰς αἰθιοψὶ δύναται νὰ ἐκμάθῃ τὴν ἀγγλικὴν εἰς διάστημα ὀλίγων μηνῶν καὶ νὰ λησμονήσῃ τὴν ἰδίαν γλῶσσαν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, ἀλλὰ τὸ κρανίον αὐτοῦ θὰ μείνῃ ἐπὶ πολλὰς γενεὰς κρατίον αἰθιοπος. Οἱ κάτοικοι τοῦ Νικαραγούα καὶ τοῦ Ἐκουαδᾶρ ἔχουσι ἰδίαν διάλεκτον συνισταμένην κατὰ τινὰς γλωσσολόγους ἐξ ἀραβικῶν καὶ ἰσπανικῶν λέξεων. Στρέφοντες ἀφ' ἑτέρου τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τὰ ζῶα, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀλώπηξ ὑλακτεῖ ὡς κύων, καὶ ὅτι αἱ ἄρκτοι διαφόρων διακριτικῶν εἰδῶν ὠρύονται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Καίτοι λοιπὸν ἡ γλῶσσα εἶνε σπουδαῖον ἀνθρωπολογικὸν στοιχεῖον, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὐδὲν ἤττον ὡς μόνη βᾶσις ταξινομήσεως, ἀπομακρύνουσα τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τοῦ κυρίως ζωικοῦ βασιλείου.

Γραφή. Ὁ ἀνθρώπος μόνος γινώσκει τὴν γραφὴν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν δὲ δύναται τις ν' ἀμφιβάλῃ ὅτι ἡ ταχεῖα αὐτῆς πρόοδος ἐπετελέσθη ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἰσως οὐδὲν ἀνθρώπινον φύλον κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μίθου ἐγίνωσκε νὰ ἐκθέτῃ τὰ γεγονότα ἔστω καὶ διὰ τῆς ἀτελοῦς συμβολικῆς μεθόδου τὸ τὰ μάλιστα δ' ἐκπλήττον τάνυν τοὺς ἀγρίους εἶνε ἡ ἀκατανόητος αὐτοῖς μέθοδος, δι' ἧς οἱ Εὐρωπαῖοι συγκοινωνοῦσι διὰ μελαίνης τινὸς γραμμῆς ἐπὶ τεμαχίου χάρτου χαρασσομένης. Οἱ Μινιατὰρ τῆς βορείου Ἀμερικῆς ἰδόντες τὸν **Catlin** ἀναγινώσκοντα ἐφημερίδα, ἠπόρουσαν τί νὰ σχεθῶσι, συνεπέραναν δ' ἐπὶ τέλους ὅτι ἦτο ἀλεξιτήριον φάρμακον πῶν ὀφθαλμικῶν νόσων, καὶ εἰς αὐτῶν τὴν ἠγόρασαν ἀντὶ μεγίστου ποσοῦ. Το ἔθιμον τοῦτο τῆς γραφῆς ὡς θεραπευτικὸν μέσον ἐπικρατεῖ πρὸς παντὸς ἐν Ἀφρικῇ, ἔθνα οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ γόνιτες γράφουσι δέησίν τινα ἐπὶ τεμαχίου ξύλου, πλύνουσιν

εἶτα αὐτὸ καὶ δίδουσι τὸ ὕδωρ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἵνα πῖωσιν αὐτό.

Ὅπόσον δὲ ἀκατανόητος εἰς ἀγρίους τινὰς εἶνε ἡ γραφή, γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἑξῆς ἀνεκδότου. Εἰς ἱερὰπόστολος ἀπέστειλεν ἕνα ἄγριον εἰς τινὰ συναδέλφον αὐτοῦ, ἵνα τῷ φέρῃ ὀλίγους ἄρτους, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τινὰ ἐν ἣ ἀνέφερε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἄρτων ἐκεῖνων. Ὁ κομιστὴς ἔφαγε μέρος τῶν ἄρτων καὶ παρέδωκε τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην, ἣτις ἀπεκάλυπτε τὴν πράξιν αὐτοῦ. Ἄλλοτε εἶχεν ἐπιφορτισθῇ νὰ φέρῃ τέσσαρας ἄρτους, ἀλλ' ἐκεῖνος ἔφαγε τοὺς δύο, ἀφοῦ προηγουμένως ἔκρυπεν ὑπὸ λίθον τὴν ἐπιστολὴν, καὶ τοῦτο διότι ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ τρόπου ἐκεῖνου δὲν ἤθελεν ἀποκαλυφθῆ ἡ νέα αὐτοῦ κλοπή, διότι ἡ ἐπιστολὴ δὲν τὸν εἶδε τρώγοντα τὸν ἄρτον.

Τὴν γραφὴν παρὰ τισιν ἀγρίοις ἡ ἡμιαγρίοις λαοῖς εὐρίσκουσι ἐν ὅλῳς ἀρχεγόνῳ καὶ ἀτελεῖ καταστάσει. Τὰ πρῶτα σημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἀνεκίονοι τις πρὸς ἄλλους τὰς ἑαυτοῦ ἰδέας ἢ ὑπεβοῆθαι τὴν μνήμην αὐτοῦ, ἦσαν ὅλως ὕλικα, λ.χ. λίθοι κατὰ διαφόρους τρόπους ἐρριμένοι, ἢ τομαὶ ἐπὶ δένδρων, ἢ κόμβος νῆματος περὶ δάκτυλον τῆς χειρὸς. Ὁ τελευταῖος οὗτος τρόπος δισσώθη μέχρι σήμερον, πολλὰ καὶ δὲ βλεπούμεν ἀνθρώπους δένοντας κόμβον εἰς τὸ ρινόμακτρον αὐτῶν, ὅπως ἀναμνησθῶσι γεγονόσ τι ἢ ὑπόσχεσιν δοθῆσαν. Βραδύτερον τὰ ἀντικείμενα εἰκονίζοντο διὰ σχημάτων, εἰς τὰ διάφορα δὲ ταῦτα σχήματα ἐδόθη ἰδιαιτέρα σημασία τοιούτῳ τρόπῳ εἶτα παρήχθη ἡ ἱερογλυφικὴ γραφή. Μετὰ ταῦτα τὰ ἱερογλυφικὰ σημεῖα ἀντικατεστάθησαν διὰ τοῦ ἀλφάβητου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστον σημεῖον ἔχει ἰδίαν προφορὰν, ἐνῶ ἄλλοτε ἦσαν σύμβολα. Οὕτω λ.χ. τὸ **O** ἦτο τὸ σημεῖον τοῦ ἡλίου, εὐρίσκουμεν δ' αὐτὸ ἐν ταῖς λέξεσιν **ob** τῶν Φοινίκων, ἐν τῷ **sol** τῶν Λατίνων, ἐν τῷ **Ionne** τῶν Γερμανῶν κτλ.

Τὰ αἰσθήματα καὶ ἡ ἔκφρασις αὐτῶν. Ὁ γάμος καὶ οἱ δεσμοὶ συγγενείας νιοῦ μετὰ τῶν γονέων αὐτοῦ φαίνονται ἡμῖν τοσοῦτον φυσικοὶ καὶ προφανεῖς, ὥστε ὑποχρεούμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτοὺς ὡς οὐσιώδεις χαρακτῆρας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Δὲν συμβαίνει ὅμως οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀπολιτεῦτοις λαοῖς. Αἱ κατώτεραι αὗται φυλαὶ δὲν ἔχουσι τὴν θεσμοθεσίαν τοῦ γάμου· ὁ ἀληθὴς ἔρωσ εἶνε σχεδὸν ἄγνωστος αὐτοῖς ἢ κεῖται ἐν ταῖς ποταπωτέραις φάσεσιν.

Ἐν Ἰαρίβα τῆς Ἀφρικῆς ὁ γάμος τελεῖται παρὰ τοῖς ἰθαγενέσι μετὰ παραδόξου ἀδιαφορίας· ὁ συζυγικὸς ἔρωσ εἶνε πάντῃ ἀγνωστος ἐν τοιούτῳ ζητήματι. Οἱ κάτοικοι τῆς Κιτακόγκ τῆς Ἰνδίας θεωροῦσι τὸν γάμον ὡς ἀπλὴν ζωικὴν ἐνότητα· δὲν ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην

περί έρωτος ιδέαν, οὐδὲ γινώσκουσι τί ἐστὶ συζυγική ἀφοσίωσις. Μεταξὺ τῶν Γαίκοκροῦ τῆς Παραγουάης, οἱ τοῦ γάμου δεσμοὶ εἰσὶ τοσοῦτον ἀσήμενοι, ὥστε ὅπότεν τὰ δύο μέρη αἰσθάνονται ἀμοιβαίαν δυσαρέσκειαν, διαζεύγνυται ἀφ' ἑαυτῶν χωρὶς νὰ προσδράμωσιν εἰς νόμους. Ἐν Αὐστραλίᾳ αἱ γυναῖκες θεωροῦνται ὡς δούλαι, κ' ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ αἰτίᾳ τύπτονται καὶ διατρυπῶνται διὰ τῆς αἰχμῆς τῆς λόγχης.

Ἡ παιδοκτονία εἶνε συνήθης παρὰ τοῖς ἀγροῖσι καὶ τοῖς Ἰνδοῖς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Κοινοτάτη ἐπίσης ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τοῖς Ὀσεντότοις καὶ οὐδαμῶς θεωρεῖται ὡς ἔγκλημα. Τὰ θήλεα εἰσὶ τὰ συνηθέστερα θύματα, ὅπότεν δὲ γυνὴ τίκτη διδυμα τὸ δυσμορφώτερον τούτων θάπτεται ζῶν. Οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Μαύροις καὶ τοῖς περισσοτέροις τῶν Πολυνησίων ἦτο κοινὸν ἡ παιδοκτονία.

Οὐδὲ ἡ στοργὴ τῶν υἱῶν πρὸς τοὺς γονεῖς εἶνε γενικὴ καὶ τιμαλφῆς εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς. Παρὰ τοῖς Ὀσεντότοις, ὅπότεν ἀνὴρ τις ἢ γυνὴ, δὲν δύναται ἕνεκα τῆς προθεσκηκίας αὐτοῦ ἡλικίας νὰ ἐργασθῇ, ἢ νὰ παράσχη πλέον ἐκδούλευσιν τινα, ἐξορίζεται ὑπὸ τοῦ φύλου αὐτοῦ καὶ φυλακίζεται ἐν μονήρει τινὶ καλύβῃ, μὲ μικρὰν προμηθειαν ζωοτροφῶν· οὐδεὶς παρέχει αὐτῷ τὴν ἐλαχίστην συνδρομὴν, ἀποθνήσκει δὲ ὑπὸ τῆς πείνης ἢ κατασπαράσσεται ὑπὸ τῶν θηρίων. Παρὰ τοῖς ἀγροῖσι ἢ πατροκτονία δὲν εἶνε ἔγκλημα· οἱ γονεῖς φονεύονται συνήθως ὑπὸ τῶν υἱῶν καὶ οἱ γέροντες πείθονται τότε ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή τοῦ θανάτου αὐτῶν.

Τὰ συμβάντα ταῦτα ἤθελον φανῆ ἡμῖν ἀπίθανα, ἐὰν μὴ ἀφηγοῦντο ταῦτα ἀξιόπιστοι περιηγηταί. Ἀποδεικνύουσι δὲ ὅποια ἀποχωρίζει ἀπρόστασις τὸν ἄγριον ἀπὸ τοῦ πεπολιτισμένου. Ἡ συζυγικὴ ἀγάπη καὶ ἡ μητρικὴ καὶ υἱικὴ στοργὴ εἰσὶν εὐγενῆ καὶ συνάμα φυσικὰ αἰσθήματα παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς. Καὶ ὅμως ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα ταῦτα ὅποσοι ἄνθρωποι δὲν ὑπαλείπονται τῶν ζῶων!

Ἡ ἀνθρωποφαγία ὑπῆρχε κατὰ παρελθόντας χρόνους καὶ ἐνασκειῖται καὶ σήμερον ἔτι ὑπὸ διὰφόρων λαῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Στραβῶνος αἱ Ἰρλανδοὶ ἦσαν ἀνθρωποφάγοι. Ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος διηγεῖται ἡμῖν ὅτι οἱ Σκῶτοι, καίτοι εἶχον βόας καὶ χοίρους εἰς τὴν διαίτησιν αὐτῶν, οὐδὲν ἤττον ἔτρωγον ἀνθρώπινον κρέας. Καὶ σήμερον ἡ ἀνθρωποφαγία ἐνασκειῖται νομίμως ὑπὸ τινῶν λαῶν. Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Γῆς τοῦ Πυρός ὅπότεν συλλαμβάνωσιν ἐν μάχῃ αἰχμαλώτους ὁπῶσι καὶ τρώγουσιν αὐτούς. Καὶ οἱ Νεο-Ζηλανδοὶ εἰσὶν ἐπίσης ἀνθρωποφάγοι. Συμβὰν φρικτὸν ἔλαβε χώραν ἐν ἔτει 1857. Τὸ ἱστιοφόρον Σαίρ-Πῶλ ἐναυάγησε παρὰ τὴν νῆσον Ροσέ-

λην, ἐνθα ἐζήτησαν ἄσυλον οἱ ναυαγοὶ οἵτινες συνεποσοῦντο εἰς ἑκατοντάδας τινάς. Ἄλλ' αὐθωρεὶ προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρωποφάγων ἰθαγενῶν. Οἱ ὀλίγοι περισωθέντες ἀφηγοῦνται ὅτι τινὲς τῶν αἰχμαλωτισθέντων συντρόφων αὐτῶν κατεβροχθίσθησαν παραχρῆμα μετὰ τὴν μάχην. Παρὰ τισὶ τὸ φρικῶδες τοῦτο ἔθιμον προέρχεται ἐξ ἐπιθυμίας ἐκδικήσεως· μόνον τοὺς ἐν μάχῃ αἰχμαλωτισθέντας πολεμίους τρώγουσι· παρ' ἄλλοις προέρχεται ἐξ ἀποτροπαιοῦ δεισιδαιμονίας. Ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ οἱ Καπαναγχοῦαι ὁπῶσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν καὶ καταβιβρώσκουσι νομίζοντες ὅτι ἀποτρίνουσιν αὐτοῖς ὑψίστην τιμὴν. Ἀνθρωποφάγοι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ, ἐν πολλαῖς νήσοις τῆς Μαλαισίας καὶ τῆς Πολυνησίας καὶ τέλος ἐν αὐταῖς ταῖς Ἰνδίασις. Ἐξετάζων τις τ' ἀνωτέρω καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ εὐγενέστερα τῶν αἰσθημάτων εἰσὶν ἡ ὄλως ἀγνώστα εἰς τὸν ἄγριον ἢ ὑπερβαλλόντως τεταπεινωμένα.

Μεταξὺ τῶν διαφορῶν τρόπων δι' ὧν ἐκφράζει τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος, ἰδιαιτέρας χρήζουσι μνείας ὁ θρήνος, ὁ γέλως καὶ ἡ αἰδώς. Τὰ νεογνὰ φωνάζουσι, πλὴν δὲ δακρύουσι· τ' ἀληθῆ δάκρυα ἐμφανίζονται ὅτε μὲν ἐν ἡλικίᾳ 20 ἡμερῶν, ὅτε δὲ ἐν ἡλικίᾳ ὀλίγων μηνῶν. Οἱ ἄγριοι εἰσὶν ὡς τὰ νήπια, κλαίουσι διὰ μηδαιμνῆν αἰτίαν, ἀλλὰ μικρὰ τις ἀφορμὴ μεταβιβάζει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ θρήνου εἰς τὸν γέλωτα. Οἱ καίτοι τοῖς τῆς Γῆς τοῦ Πυρός μεταπίπτουσιν ἀπὸ τοῦ θρήνου εἰς σπασμωδικὸν γέλωτα, ὅπότεν βλέπωσιν ἀντικείμενόν τι σπερ διασκεδάζει αὐτοὺς ὁπωσδήποτε. Καὶ μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊῶν ὑπάρχει παῖα τις διαφορὰ· ὡς διαβεβαιουῦται, οἱ Ἀγγλοὶ κλαίουσι σπανιώτερον τῶν ἄλλων λαῶν· τοιαύτη διαφορὰ παρατηρεῖται καὶ μεταξὺ τῶν δύο φύλων· ἡ γυνὴ θρηνεῖ εὐκολώτερον τοῦ ἀνδρός. Ἀλλὰ τὰ δάκρυα δὲν ἐκχέονται πάντοτε ὑπὸ σημαντικοῦ ἢ ἠθικοῦ ἄλγους· δύναται τις νὰ δακρύσῃ ἐξ ὑπερβαλλούσης χαρᾶς, ἀλλὰ δακρύει καὶ ἕνεκα ἀπλέτου γέλωτος ἢ ἐκ βιαίας βηχός. Ὁ γέλως εἶνε κυρίως χαρᾶς σημεῖον· καὶ καθὼς ἀπαντα τ' ἀνθρώπινα φύλα δακρύουσιν ἐκ τῆς θλίψεως, οὕτως ἀπαντα ἐπίσης γελῶσιν ἐκ τῆς εὐθυμίας. Τὰ νήπια δὲν γελῶσι κατὰ τὰς πρώτας μετὰ τὴν γέννησιν ἡμέρας· ὁ γέλως ἐκδηλοῦται ὅτε μὲν κατὰ τὸν πρῶτον μετὰ τὴν γέννησιν μῆνα, ἐνίοτε δὲ μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως μῆνας. Ὅπότεν ἡ ψυχὴ εἶνε περιχαρὴς καὶ τὰ ἐλάχιστα πράγματα κινουσι τοῦ ἀνθρώπου τὸν γέλωτα.

Ἡ ἐρυθρότης τέλος εἶνε ὁ χαρακτηριστικώτερος τρόπος κατὰ τὴν τῆς αἰδοῦς ἐκφρασιν. Τὸ νήπιον δὲν ἐρυθριᾷ· ἡ αἰδώς ἐκδηλοῦται συνήθως μετὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν· αἱ γυναῖκες ἐρυθριῶσι εὐκολώτερον τῶν ἀνδρῶν.

Ἡθική. Φρονοῦσι τινες ὅτι οὐδὲν ἀνθρώπινον φύλον εἶνε ὀλοσχερῶς ἠθικῶς αἰσθημάτων ἀμοιρον, ἀλλ' ἡ τῶν περιηγητῶν μαρτυρία καταδεικνύει ἐσφαλμένην τοιαύτην ιδέαν. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων Ἀνδαμὰν δὲν ἔχουσι ὡς εἰκὸς αἰσθημὰ τι αἰδημοσύνης, τὰ δ' ἔθιμα καὶ αἱ πράξεις αὐτῶν δὲν διαφέρουσι τὸ παράπαν τῶν ἕξτων τῶν κτηνῶν. Οἱ Τασιμᾶνες ἀγνοοῦσι τί ἐστὶ ἠθική. Ἡ δολοφονία παρ' αὐτοῖς δὲν εἶνε τυχαία, εἶνε συνήθης, συστηματικὴ καὶ θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς ἐν τῶν σπουδαίων τοῦ βίου συστατικῶν. Ἐν τῇ νήσῳ Βάννα Λεβοῦ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι καὶ γυναῖκες, οἱ μὴ διαπράττοντες δολοφονίαν τινὰ συνήθως ἐκεῖ τὸ πρῶτον μάθημα ὅπερ δίδωσιν ὁ πατήρ πρὸς τὸν υἱὸν εἶνε τὸ τύπτειν τὴν μητέρα αὐτοῦ. Οἱ Ταχιτιανοὶ δὲν ἔχουσι νόμους, οὐδὲ δικαστήρια· εἰς ἄγριος Αὐστραλιανὸς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Εὐρωπαίου τί ἐστὶ καλὸν καὶ τί κακὸν, ἀφελῶς ἀπεθρόν του, κακὸν δὲ νὰ φαγῶθῃ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ». Εἰς Ῥογκατοραῖ τῆς Αὐστραλίας φωραθεὶς κλέπτων καὶ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ περιηγητοῦ ἐάν δὲν ἐφοβεῖτο τὴν τιμωρίαν τῶν θεῶν «**Ἄ!** οὐχί, ἀπήντησεν, ὅτε οἱ θεοὶ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς, ἔπραττον τὸ αὐτὸ, οἱ δὲ γονεῖς ἀπαιτοῦσι νὰ τοὺς μιμῶνται οἱ υἱοὶ αὐτῶν». Ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ, ἀγνοοῦσι τί ἐστὶ συνειδότης τύψης· ὁ κλέπτῃς εἶνε τοῖς πᾶσι σεβαστός, ὁ δὲ δολοφόνος θεωρεῖται ἥρωας.

Θρησκεία. Συγγραφεῖς τινες ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν ὑπάρχει λαὸς ἀνευ θρησκείας· ἀλλ' ἡ ιδέα αὕτη κατεπολεμήθη ὑπὸ τῆς μαρτυρίας πολλῶν καὶ ἀξιόπιστων περιηγητῶν. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων Ἀνδαμὰν οὐδεμίαν ἔχουσι περὶ ὑπερτάτου τινὸς ὄντος ιδέαν, οὔτε θρησκεύμα, οὐδὲ πιστεύουσιν εἰς μέλλουσαν τινὰ ζωὴν. Οἱ Αὐστραλιανοὶ δὲν ἔχουσι συστηματικὸν τι θρησκεύμα, οὔτε λατρείαν τινὰ· ἀλλὰ πολλοὶ τούτων πιστεύουσιν εἰς τὰ κακοπαῖα πνεύματα καὶ γενικῶς φοβοῦνται τὸ σκότος καὶ τὰ φαντάσματα. Οἱ Φιγιανοὶ θεωροῦσι τοὺς θεοὺς ὡς ὄντα ὑποκείμενα εἰς τὰ αὐτὰ ὡς ἐκεῖνοι πάθη. Ἡ κυριωτέρα τῶν Νεο-Ζηλανδῶν θεότης ἦτο ἄγριος τις ἀνθρωποφάγος. Οἱ Ἑσκιμῶι τῆς Γρηλανδίας οὐδὲν πρεσβεύουσι θρησκεύμα, οὔτε εἰδωλολάτραι εἰσὶν. Οἱ Ἰνδοὶ τῆς Παραγουάης δὲν εἶχον θρησκευτικὰς ιδέας· εἰς τὴν αὐτὴν ὑπέκεινται κατηγορίαν καὶ οἱ Παταγόνες καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός καὶ οἱ Νιάμ-Νιάμ τῆς μέσης Ἀφρικῆς.

Οἱ ἄγριοι θεωροῦσι σχεδὸν πάντοτε τὰ πνεύματα ὡς ὄντα κακοπαῖα, κακοποιὸν δὲ θεωρεῖται ἐπίσης καὶ πᾶν τὸ μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν φυλὴν αὐτῶν ὄν. Οἱ Ἰοτεντόται δὲν ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην περὶ ἀγαθοεργοῦ τινος θεότητος ιδέαν· τὸν ἀντιὸν πιστεύουσιν εἰς κακοποιὸν τι

πνεῦμα, ὅπερ ἀποστέλλει αὐτοῖς τὰς νόσους, τὸν θάνατον καὶ πᾶσαν ἄλλην συμφορὰν. Ἐν τῇ Βιργινίᾳ καὶ τῇ Φλωρίδι ἐλάτρευον τὸ κακοποιὸν πνεῦμα καὶ ἐν πάσῃ αὐτῶν πράξει προσεπάθον νὰ ἐξιλεώσωσι τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Ὅτε ὁ Βούρτων ὠμίλησε περὶ Θεοῦ εἰς τοὺς Μαύρους τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, ὤρμησαν ὅπως τὸν φονεύσωσι, διότι τὸν ἐθεώρουν τὸν αἴτιον ὄλων τῶν κακῶν, τὰ ὅποια ἐπληττον αὐτοὺς καὶ τὰ ζῶα αὐτῶν.

Ἐνῶ βάρβαροί τινες ἡ ἄγριοι λαοὶ οὐδὲν ἔχουσι ἄλλο θρησκεύμα, εἰμὴ τὸν φόβον μόνον τῶν κακοποιῶν πνευμάτων, ἄλλοι πάλιν λατρεύουσι τάντικείμενα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια προσξενοῦσιν αὐτοῖς ἐντύπωσιν, ἔχουσι δὲ καὶ εἰδωλα παρ' ὧν ζητοῦσι νὰ ἐκπληρωθῇ πόθος τις αὐτῶν· ὅποταν δὲ δὲν τυγχάνουσι τοῦ ποθομένου τύπτουσι καὶ κακοποιοῦσι τοὺς ἐφεστίους ἐκεῖνους θεοὺς. Λίαν διαδεδομένη εἶνε ἐπίσης παρὰ τοῖς ἄγριοις ἡ πρὸς τὰ ζῶα λατρεία. Κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους ὁ ὄφις ἐλατρεύετο ἐν Αἰγύπτῳ, Ἰνδία, Φοινίκη καὶ Βαβυλωνίᾳ· σήμερον λατρεύουσιν αὐτὸν ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Περσίᾳ, Κεϋλάνῃ, καὶ τέλος οἱ Καλκούχοι· ἐπίσης ἐν τισὶ τῆς Ἀφρικῆς μέρεσι, λ.χ. ἐν τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ, ἐν Ἀβυσσινίᾳ καὶ ἐν Γουινεᾷ· τέλος λατρεύουσι τὸν ὄφιν οἱ Περουβιανοὶ, οἱ Καραίβαι κτλ. τῆς Ἀμερικῆς. Πολλὰ ἄλλα ζῶα λατρεύονται παρὰ διαφόρων λαῶν· οὕτω λ.χ. ἐν Ἀμερικῇ οἱ Ἐρυθρόδερμοι λατρεύουσι τὴν ἄρκτον, τὸν βόνασον, τὸν λαγῶν, τὸν λύκον καὶ πτηνὰ τινὰ ἔτι. Ὁ βοῦς εἶνε ἱερός ἐν τῇ Ἰνδία καὶ Κεϋλάνῃ, ὡς ἐν Μαδαγασκάρ ὁ κροκόδειλος.

Διαδεδομένη εἶνε ὡσαύτως παρὰ τοῖς ἄγριοις ἡ λατρεία τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστρων, ὡς ἐπίσης τῶν δένδρων, τῶν δασῶν, τῶν ὀρέων καὶ τῶν ποταμῶν, καὶ ἡ τῶν βράχων τέλος. Ἐν Ταίτη ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα εἰσιν ὄντα θεῖα, καὶ οὐδεὶς κρίνεται ἄξιος νὰ μεταχειρισθῇ τὰ σκεῦη ἢ ἄλλο τι αὐτῶν ἀντικείμενον. Τὸ οἶκημα αὐτῶν καλοῦσι βροντήν, τὴν δὲ λυχνίαν ἥτις φωτίζει τὸ οἶκημα αὐτῶν, ἀστραπήν. Οἱ λευκοὶ πολλὰκις ἐξεληθήθησαν ὡς θεοὶ ὑπὸ τῶν ἀγρίων· συνέβη δὲ τοῦτο εἰς τὸν πλοίαρχον Κούκ ἐν τῷ Εἰρηνικῷ, εἰς τὸν Λάνδερ ἐν Ἀφρικῇ καὶ εἰς τὴν κυρίαν Θόμσον ἐν Αὐστραλίᾳ.

Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς θρησκείας ἀγρίου καὶ τῆς τοῦ Εὐρωπαίου! Ἐκ τῶν βαθμολογικῶν τούτων διατάξεων καὶ διαφορῶν, αἰτίνας ὑπάρχουσι μεταξὺ τῆς θρησκευτικῆς ἐλλείψεως τῶν πρώτων καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ποριζόμεθα τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ θρησκεία ἀνεφύη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ εἰς λίαν μεμακρυσμένην ἐποχὴν καὶ ἀνεπτύχθη εἶτα βαθμηδὸν καὶ

προσέγγισε τὸ σημεῖον ἐν ᾧ διατελεῖ τανῦν παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις ἔθνεσιν.

Ὅπου ὑπάρχουσιν ἰδέαι, ὅπου ὑφίσταται ὑψηλή τις κρίσις θεμελιούται πλήρης τις τοῦ ἀγνώστου ἰδέα, ἣτις ὅτε μὲν ἐμποιεῖ τρόμον, ἐνίοτε δὲ ἐμπνέει ἐλπίδα ἢ πεποίθησιν. Εἶνε τὸ πρῶτον τῆς θρησκείας ἔχνος. Ἐν τῷ ἀγρίῳ ἀνθρώπῳ, τῷ δυσκόλως ἀντιλαμβανομένῳ, τῷ βραδέως σκεπτομένῳ, ἡ ἰδέα ἐκείνη φέρεται σκοτεινὴ καὶ ἀβέβαιος, ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ ὁμως ἀνθρώπῳ, τῷ κεκτημένῳ θεμελιώδεις ἀρχὰς καὶ ἀκριβεῖς ἰδέας, ἐμφανίζεται ὡς ἀδήριτος οὕτως εἰπεῖν παράγων, ὡς ἀναποδραστος ἐνέργεια τῆς ψυχικῆς ἡμῶν λειτουργίας.

Θρησκευτικὸν τι ἔχνος φαίνεται καὶ ἐν τοῖς ζῳοῖς ἐνυπάρχον. Ὁ κύων, λόγου χάριν, φοβεῖται τὰ φαντάσματα, καὶ πᾶν παραδόξον φαινόμενον ὀλοσχερῶς αὐτῷ ἀγνωστον τῷ ἐμποιεῖ ἀληθῆ τρόμον. Καὶ ὁ τρόμος ἐκεῖνος πρὸς τὰ ὑπερφυσικὰ ὄντα καὶ ἀμυδρά τις πρὸς τὸ ἀγνώστον πίστις εἶνε ἡ πηγὴ τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν. Λίαν δύσκολον τὸ εὐρεῖν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος Αὐστραλιανοῦ φοβουμένου τὸ σκότος καὶ τὰ φαντάσματα καὶ τοῦ τρόμου κυνὸς πρὸ κορμοῦ σεσηπτότος δένδρου ἢ ἐπὶ τῇ θέᾳ ἀπαστραπτότος ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀντικειμένου.

[Ἐράνισμα ἐκ τῶν τοῦ καθηγητοῦ Canestrini].

P. K. ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΑ

[Ἐκ τῶν τοῦ Γεωργίου Σουρῆ].

Περνᾷ τὸ Πυροβολικὸ
ἀπ' τὰ Χαυτεῖα. . . τί κακό!
κι' ἀπὸ ἀνάμικταις φωναῖς
βουίξει ἕνας καφενές.
Φωνάζουν ὄλοι των—νά! νά!
τὸ Πυροβολικὸ περνᾷ.

Πηδοῦν ἴσθ' ὁρόμο μὲ ὀρμῆ,
καὶ σχηματίζουν μὴ γραμμῆ
νὰ ἴδων τὸ θέαμα αὐτὸ . . .
ἀλλὰ κανόνι δυνατό
ἔννοισ' ἀπ' ὄλους μοναχῆς
ὁ καφεπώλης ὁ πτωχός.

Ὅσοι ἐβγήχαν πετακτὰ
νὰ ἴδων τὰ Κροῦπ τὰ τραντακτὰ,
μέσα ἴσθ' ἕλλη τοῦ σεισμοῦ
καὶ τόσου πατριωτισμοῦ,
γιὰ τὸν καφέ τὸν πρωῖνὸ
δὲν τοῦ ἐπλήρωσαν λιανό.

Τοῦ γήρατος αἱ θλίψεις δὲν προέρχονται ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν ἡδονῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν ἐλπίδων μας.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ποιητὴς Α... ἐκαυχᾶτο ὅτι κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν δραμάτων του, τὰ ὅποια μόνος αὐτὸς ἀνεγίνωσκεν, ἀκολουθεῖ πιστῶς τοῦ κανόνα τοῦ Ἀριστοτέλους.

— Εἶσαι πολὺ ἀξίεπαινος διὰ τοῦτο, ἀπεκρίθη τις ἐκ τῶν παρισταμένων, ἀλλ' εἶνε ἀσυγχώρητος ὁ Ἀριστοτέλης ποῦ σε κάμνει νὰ συνθέτης τέτοια δράματα! . . .

*
* *

Κληρικὸς τις, ὅστις μόνον κατὰ τὴν στολήν ἦτο τοιοῦτος, ἄλλως δὲ ἀκόλαστος ἀνθρώπος, ἀπαντᾷ ἡμέραν τινὰ τὸν Πιρῶν πολυτελῶς ἐνδεδυμένον παρὰ τὸ σύνηθες.—Τί ἀνάρμοστον ἔνδυμα εἰς τοιοῦτον ἀνθρώπον! ἀναφρανεῖ περιφρονητικῶς.—Τί ἀνάρμοστος ἀνθρώπος εἰς τοιοῦτον ἔνδυμα! ἀπαντᾷ ὁ Πιρῶν.

*
* *

Χωρικὸς διερχόμενος τὴν ὁδὸν Αἰόλου καὶ περιεργαζόμενος τὰ διάφορα καταστήματα, πλησιάζει καὶ εἰς ἓν τοιοῦτον ἀργυραμοιβοῦ, ὃν ἐρωτᾷ ἀφελῶς τί πωλεῖ. Ὁ ἀργυραμοιβὸς θέλων νὰ διασκεδάσῃ μὲ τὸν χωρικόν, ἀποκρίνεται.—Ἐγώ; πουλῶ γαϊδουροκέφαλα.—Ἀλήθεια; ἀπαντᾷ ὁ χωρικὸς μὰ τότε πρέπει νὰ κάνης μεγάλη ἐξόδευσι, γιὰτι βλέπω πῶς δὲν ἔμεινε ἴς τὸ μαγαζί σου παρὰ μόνον ἓνα.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὸ νὰ εἶσαι ἀγαθὸς καὶ οὐδὲν πλεον, δὲν εἶνε μέγα τι· πρέπει νὰ εἶσαι καὶ γενναῖος ἵνα ἀντεπεξέρχῃσαι κατὰ τῶν κακῶν καὶ ἐμποδιζῆς τὴν ἐπικράτησιν αὐτῶν.

Ἡ ἐλπίς εἶνε ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τοῦ δυστυχούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Νέος τρόπος κλοπῆς.—Συνελήφθη πρό τινος ἐν Παρισίοις γυνὴ τις κομψῶς ἐνδεδυμένη, ἕδιον ἐπινοήσασα τρόπον κλοπῆς. Μετέβαινε εἰς τὰ μεγάλα καταστήματα τῶν Παρισίων ἐν οἷς πωλοῦνται εἰκονογραφίαι, ἀφ' οὗ δ' ἐξήταζε πάσας τὰς ἐχούσας ποιάν τινὰ ἀξίαν, ἐπὶ τέλους ἐζήτηε πρὸς ἀγορὰν εἰκονογραφίαν μὴ ὑπάρχουσαν ἐν τῷ καταστήματι.

Ὁ καταστηματάρχης ἐξέφραζε τὴν λύπην